

Ed.

199. Nefndarálit

[130. mál]

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 10 22. marz 1960, um söluskatt.

Frá 2. minni hl. fjárhagsnefndar.

Þegar núverandi hv. fjármálaráðherra lagði fram fjárlagafrumvarp fyrir yfirstandandi ár í febrúar s. l., lýsti hann því yfir í greinargerð sinni með frv., að fyrirhugað væri að leggja á nýjan almennan söluskatt, en hins vegar yrðu ekki gerðar neinar breytingar á söluskatti í tolli, hann yrði hinn sami og áður, eða 7.7%, miðað við tollverð innfluttra vara.

Þessi yfirlýsing stóðst með þeim hætti, að fáum vikum síðar, eða fyrri hluta marz mánaðar, lagði ríkisstjórnin fram frv. um söluskatt, þar sem m. a. var lagt til og lögfest skömmu síðar, að innflutningssöluskattur yrði hækkaður um 115% eða úr 7.7% í 16.5%, jafnframt því sem lagður var almennur söluskattur á svo til alla vörusölu og selda þjónustu í innanlandsviðskiptum, svo sem áður hafði verið boðað. Þannig var nýjum innflutningssöluskatti, sem nam samkv. áætlunum ríkisstjórnarinnar um 135 millj. kr. á þeim 9 mánuðum yfirstandandi árs, sem skattheimtan náði til, en um 180 millj. kr., miðað við eins árs innheimtu, bætt ofan á aðrar skattabyrðar, sem ákveðnar voru með „viðreisnar“-löggjöfinni. En nú var nýtt fyrirheit gefið í stað hins fyrra, sem svikið hafði verið: Þetta skyldi aðeins vera „bráðabirgðaskattur“, sem aðeins skyldi vera í gildi til ársloka 1960.

Með flutningi þessa frv. eru lýðum ljósar efndir þessa fyrirheits stjórnarflokk-

anna. Sem fyrr eru þær svikin einber. Í stað afnáms þessa söluskattsviðauka nú um áramótin samkv. lögum á nú að lögfesta framlengingu hans, en það þýðir í reyndinni, að almenningur verður af hans völdum að þola þeim mun þyngri búsigfjar næsta ár en á yfirstandandi ári, sem nemur innheimtu eins ársfjórðungs, eða 42 millj. kr., ef marka má áætlanir fjárlagafrv., en alls er skatturinn þar áætlaður 168 millj. kr. Hlutfallsleg aukning álagabyrða kemur svo að sjálfsögðu á alla aðra „viðreisnar“-skatta og einnig á verðhækkunirnar. Þannig þyngist skattabyrðin til ríkissjóðs á næsta ári miðað við árið 1959 á helztu þáttum skattheimtunnar eins og eftirfarandi yfirlit ber með sér:

	1959 millj. kr.	1961 millj. kr.
Tekju- og eignarskattur	130	75
Vörumagnstollur	35	35
Innflutningsgjald af benzíni	17	58
Verðtollur	270	343.6
Söluskattur af innflutningi	145	156.5
Söluskattur af innlendri vörusölu og þjónustu, að frádregnum hluta sveitarfélaga	-	148
„Bráðabirgða“-söluskattur af innflutningi að frádregnum hluta sveitarfélaga	-	134.5
	<hr/>	<hr/>
	597	950.6

Hækkun framangreindra tolla og skatta hefur því numið 353.6 millj. kr., síðan „viðreisnin“ tók gildi, þegar fullt tillit hefur verið tekið til lækkunar á tekjuskatti og þess, að $\frac{1}{5}$ hluti almenna söluskattsins og „bráðabirgða“-innflutningsskattsins rennur til sveitarfélaganna. Þessi aukna skattheimta á framangreindum þáttum ríkistekna nemur riflega 10 þús. kr. að meðaltali á hverja 5 manna fjölskyldu í landinu. Við þessa skattþíningu bætast svo að sjálfsögðu hinar beinu verðhækkunir vegna gengisfellingarinnar, sem nema miklum mun hærri upphæðum.

Ráðherrar og aðrir talsmenn stjórnarflokkanna hafa leyft sér, bæði nú og áður, að fullyrða, að með álagningu hinna nýju söluskatta væri ekki um að ræða neinar nýjar álögur, heldur aðeins „tilflutning á gjaldheimtu“, vegna þess að hækkun söluskattanna annars vegar og lækkun tekjuskatts og útsvara hins vegar stæðust nákvæmlega á. Alveg sérstaklega hefur hv. fjármálaráðherra haldið þessari fjarstæðu á lofti og hefur enda gert ráðstafanir til að láta staðfesta hana í þeirri vísitölu, sem birt er almenningi. En kaldar tölur fjárlaga 2 síðustu ára og þeirra, sem gilda eiga á næsta ári, tala hér um svo skýru máli, að ekki ætti að þurfa um að deila. En þær sýna:

1. að 1959 var tekjuskattur áætlaður	130	millj. kr.
og söluskattur	145	— —
	<hr/>	
	eða samtals	275 millj. kr.
2. að 1960 var tekjuskattur áætlaður	72	millj. kr.
og söluskattur, að frádreginni útsvarslækkun (hluta sveitarfélaga af skattinum)	381	— —
	<hr/>	
	eða samtals	453 millj. kr.
3. að 1961 er áætlað, að tekjuskattur verði	75	millj. kr.
og söluskattur, að frádregnum hluta sveitarfélaga	438.5	— —
	<hr/>	
	eða samtals	513.5 millj. kr.

Hækkun söluskatts frá því fyrir „viðreisn“ umfram lækkun tekjuskatts og lækkun útsvara vegna greiðslunnar til sveitarfélaganna er því óumdeilanlega orðin 238.5 millj. kr. á árinu 1961.

Þessi stórfellda hækkun, sem nemur um 1400 kr. á hvert mannsbarn í landinu að meðaltali, segir þó ekki alla sögu um þann þátt „viðreisnarinnar“, sem að skatta- og útsvarsmálum lýtur. „Tilflutningur gjaldheimtunnar“ hefur með nýjum tekjuskatts- og útsvarslögum annars vegar og hins vegar með stórfelldri aukningu óbeinna skatta farið fram á þann veg, að hátekjumenn hafa fengið tugþúsunda eftirgjafir á tekjuskatti og útsvari, meðan lækkanir á hvoru tveggja hafa orðið mjög óverulegar eða jafnvel engar á hinum tekjulægstu. En hækkanir söluskattanna koma hins vegar tiltölulega harðast niður á þeim, sem minnst hafa gjaldþolið. Jafnvel gamalmenni og öryrkjar, sem hafa lífeyri sinn einan tekna, verða að gjalda drjúgan hluta hans í hina nýju skattahit, og fjöldi annarra lágt launaðra og barnmargra fjölskyldna, sem eftir eldri lögum og útsvarsstigum væri algerlega skatt- og útsvarsfrjáls, verður nú að taka á sig drápsklyfjar hinnar óbeinu skattheimtu. Jafnframt hafa svo hreinir nefskattar, svo sem tryggingagjöld, sjúkrasamlagsgjöld og námsbókagjald, sem fátækir verða að greiða að jöfnu við hina efnameiri, verið stórhækkuð.

Það er eðli nefskatta og óbeinna skatta og þó alveg sérstaklega söluskatta, að þeir þyrma í engu hinum máttarminni í þjóðfélaginu, en eru því hægari þeim, sem betur mega. En aldrei kemur þó þetta eðli þeirra sárar niður á alþýðu manna en þegar svo stendur á, að hag fleiri og fleiri er þannig komið fyrir tilverkað annarra efnahagsaðgerða, að þeir hafa tæpast til hnifs og skeiðar. Það hefur því jafnan verið stefna hreinræktaðra auðvaldsflokka að auka slíka skattheimtu, en létta jafnframt þunga þeirra skatta, sem fara stighækkandi eftir tekjum og efnahag. Á sama hátt hefur það verið stefna verkalýðshreyfingarinnar að berjast gegn óbeinum sköttum og nefsköttum. Hefur sú stefna um áratugi verið túlkuð á Alþingi af þingmönnum Sósíalístaflokksins og síðar Alþýðubandalagsins og af forustumönnum Alþýðuflokksins, þar til hann í þessum efnem sem öðrum gerðist handbendi Sjálfstæðisflokksins. Vitað er þó, að jafnvel innan Alþýðuflokksins eru enn til menn, sem eru andvígir stefnu flokksins í skattamálum og eru sama sinnis í afstöðunni til þessa frv. sem Alþýðubandalagsmenn. Þannig hafa þessir menn staðið að kröfum um afnám þessa svokallaða bráðabirgðasöluskatts, sem hér ræðir um, bæði á þingi Alþýðusambands Íslands og í fyrrverandi stjórn þess. Ber að fagna því, að einn þessara manna, hv. 10. þm. Reykvíkinga (Eggþ), á sæti hér í hv. þingdeild og hefur því í hendi sinni að hindra framgang þessa frv., þar sem hans atkvæði ræður úrslitum í málinu.

Ég legg að sjálfsögðu til, að þetta frv. verði fellt, og tel, að með því væri unnið hið þarfasta verk. Þessi 8.8% söluskattur á innfluttar vörur er einn skaðvaldurinn í efnahagslífinu og einn þátturinn í núverandi stjórnarstefnu, sem þrengir hart að afkomu almennings. Verði þetta frv. fellt, sem vona ber, kemur og öll fjárlagaafgreiðslan til nýrrar endurskoðunar Alþingis og um leið öll stjórnarstefnan, sem nú ógnar í senn öllu heilbrigðu atvinnulífi í landinu og lífskjörum fólksins um allar byggðir þess.

Alþingi, 12. des. 1960.

Björn Jónsson.